

Doskonalenie
Kadr
Gospodarki

Zjednoczone Emiraty Arabskie

Przewodnik rynkowy
dla przedsiębiorców

Zjednoczone Emiraty Arabskie

Zjednoczone Emiraty Arabskie

POLSKA AGENCJA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
POLISH AGENCY FOR ENTERPRISE DEVELOPMENT

KRAJOWA IZBA GOSPODARCZA
CENTRUM PROMOCJI

wyginternational
IMC Polska

PRZEDMOWA

Nie ma żadnych barier finansowych ani administracyjnych ograniczających dostęp do rynku. Korzystać można z bogatych tradycji handlowych oraz rozbudowanej, nowoczesnej infrastruktury.

Stosunkowo duża stabilność polityczna Zjednoczonych Emiratów Arabskich, brak znaczącego wpływu ruchów fundamentalistycznych na politykę wewnętrzną i konsekwentnie realizowana wizja nowoczesnego państwa, w którym staroarabskie tradycje i fundamentalne zasady islamu łączą się z nowoczesnością i postępowym cywilizacyjnym sprawiają, że Emiraty są bardzo atrakcyjnym partnerem handlowym.

Oprócz kluczowego dla gospodarki ZEA sektora naftowo-gazowego za perspektywiczne z punktu widzenia polskiego eksportu inwestycyjnego można uznać: przemysł chemiczny, branżę maszynową, energetykę, budownictwo przemysłowe i mieszkaniowe oraz przetwórstwo spożywcze.

W roku 2005 sytuacja gospodarcza kraju była pomyślna, a dynamiczny rozwój gospodarczy sprawił, iż Emiraty znalazły się na drugiej pozycji (za Arabią Saudyjską) wśród krajów arabskich pod względem globalnej wartości PKB. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB przekroczył poziom 25 tys. USD.

Zjednoczone Emiraty Arabskie są jednym z największych partnerów handlowych Polski na obszarze obejmującym Afrykę Północną oraz Bliski Wschód. Na podstawie danych za rok 2005 można stwierdzić, iż większe obroty ogółem niż w handlu z Emiratami Polska odnotowuje jedynie w wymianie z Izraelem i Arabią Saudyjską, lecz pod względem rozmiarów polskiego eksportu na pierwszym miejscu znajdują się Emiraty.

W ocenie Ambasady RP w Abu Dhabi, mimo dynamicznego wzrostu eksportu, możliwości jego dalszego rozwoju są dalekie od wyczerpania. Obecność na miejscowym rynku eksporterów z państw bliskich sąsiadów Polski świadczy, iż nasza oferta miałaby szansę powodzenia. Warunkiem jest dotarcie do emirackiego klienta. Niemal zupełnie niewykorzystane przez polskich przedsiębiorców są możliwości zakładania spółek na terenie Emiratów – zarówno w strefach specjalnych, jak i poza nimi. Stwarzane przez miejscowe władze korzystne warunki do inwestowania i tania siła robocza nie cieszą się szczególnym zainteresowaniem polskich inwestorów. Spośród polskich firm w strefach specjalnych funkcjonują tu: producent urządzeń klimatyzacyjnych, opakowań metalowych, firma informatyczna oraz baza logistyczna przedsiębiorstwa usług geofizycznych działającego w Indiach. Poza strefami zarejestrowane są, ale nie działają: firma budowlano-instalacyjna, geodezyjna i geologiczno-poszukiwawcza.

Redaktorzy niniejszego opracowania mają nadzieję, że pomoże ono, wraz z cyklem szkoleń, lepiej poznać ten rynek i ułatwi podjęcie decyzji o nawiązaniu współpracy z ZEA Redakcja „Przewodnika”, który służy jako nieodpłatna pomoc szkoleniowa w cyklu zajęć w ramach projektu PARP „Wsparcie rozwoju polskiego eksportu” serdecznie dziękuje za udostępnienie materiałów i danych statystycznych Ambasadzie Polski w Abu Dhabi, kierownictwu i pracownikom Departamentu Międzynarodowych Stosunków Dwustronnych Ministerstwa Gospodarki, oraz Instytutowi Koniunktur i Cen Ministerstwa Gospodarki.

(red.)

Spis treści:

	Przedmowa	2
1.	Informacje ogólne o kraju	5
1.1	podstawowe informacje	5
1.2	Ludność, religia, język	5
1.3	Klimat, warunki geograficzne, bogactwa naturalne	6
1.4	Polityka	6
2.	Gospodarka	7
2.1	Informacje ogólne o gospodarce	7
2.2	Charakterystyka głównych sektorów gospodarki	8
3.	System finansowy	8
4.	System podatkowy	9
5.	Zakładanie działalności gospodarczej w Zjednoczonych Emiratach Arabskich	10
6.	Handel zagraniczny	11
6.1	Współpraca gospodarcza z Unią Europejską	12
7.	Dotychczasowa współpraca Polski z ZEA	13
7.1	Podstawy prawno- traktatowe współpracy z Polską	13
7.2	Wymiana handlowa między Polską na ZEA	13
7.3	Czynniki sprzyjające rozwojowi współpracy Polski z ZEA	15
7.4	Czynniki ograniczające współpracę	16
7.5	Ocena (szanse i zagrożenia)	16
7.6	Targi	16
8.	Warunki podróży i zamieszkania w ZEA	17
8.1	Informacje dla kierowców	17
8.2	Wiza, przepisy celne	17
8.3	Bezpieczeństwo	19
8.4	Zdrowie	19
8.5	Meldunek	19
8.6	Ubezpieczenie	19
8.7	Warto wiedzieć	20
9.	Polska Grupa Biznesu	21

10.	Rozumieć Arabów	22
10.1	Religia	22
10.2	Kobieta w islamie	24
10.3	Ubiór	24
10.4	Interesy w krajach islamu	25
10.5	Podstawowe zasady etyki arabskiej	25
	Źródła	27

I. Informacje ogólne o kraju

I.1 Podstawowe informacje

Zjednoczone Emiraty Arabskie, państwo w południowo-zachodniej Azji, na Półwyspie Arabskim, nad Zatoką Perską i Omańską. Graniczy na północnym wschodzie i wschodzie z Omanem, na południu z Arabią Saudyjską, na północnym zachodzie z Katarą.

Stolica: Abu Dhabi

Powierzchnia: 82 880 km²

Strefa czasowa: UTC + 4

Kod telefoniczny: +971

Waluta: 1 dirham Zjednoczonych Emiratów Arabskich (AED) = 100 filsów

Kurs: 3,67 dirhamów za dolara (kurs stały od 2002)

Podział administracyjny

Zjednoczone Emiraty Arabskie są federacją siedmiu emiratów: Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ras Al Khajmah, Fujairah, Ajman i Um Al Quwain.

Przynależność do międzynarodowych organizacji

- AFESD (Arab Fund for Economic and Social Development),
- Liga Państw Arabskich,
- NAM (National Association of Manufacturers),
- OAPEC (Organization of Arab Petroleum Exporting Countries),
- OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries).
- WTO (Światowa Organizacja Handlu)

I.2 Ludność, religia i język

Ludność

Kraj liczy prawie 3 miliony mieszkańców. Skład etniczny: 87,1% Arabowie, 9,1% Pakistańczycy, 1,7% Persowie, 0,8% Beludźowie, nadto Afrykanie, Hindusi, w miastach 78% mieszkańców, ok. 10% ludności stanowią wędrowni Nomadowie, gęstość zaludnienia 40 osób/km², przeciętna dł. życia: mężczyźni - 70 lat, kobiety - 74 lata; 27% analfabetów.

Gęstość zaludnienia: 29 osób/km²

Przyrost naturalny: 1,54‰

Religia

Dominującą religią islam (na prawach religii państwowej) - 94,9% (sunnici 81%, szyici 13,9%), chrześcijaństwo 3,8%.

Język

Językiem urzędowym jest arabski. W użyciu są również angielski i perski.

1.3 Klimat, warunki geograficzne oraz bogactwa naturalne

Klimat

Klimat zwrotnikowy, charakteryzuje się gorącymi i wilgotnymi latami z temperaturą dochodzącą do 50 °C i łagodnymi zimami. Średnia roczna temperatura wynosi 24 °C. Występują częste burze piaskowe. Średnia temperatura powietrza i średnie opady dla stolicy kraju wynoszą w styczniu 18 °C i 20 mm, w lipcu 34 °C i 2 mm.

Warunki geograficzne

ZEA położone są na Bliskim Wschodzie, wzdłuż południowego brzegu Zatoki Perskiej i zachodniego brzegu Zatoki Omańskiej, części Oceanu Indyjskiego. Kraj graniczy z Omanem i Arabią Saudyjską. Na topografię kraju składa się głównie pustynia i wydmy piaskowe oraz równiny piaskowo żwirowe, urozmaicone zielonymi oazami. Niewielkie uprawne tereny występują jedynie w oazach i w dolinach rzek okresowych wadi. Na wschodnim wybrzeżu i na granicy z Omanem położone jest pasmo gór Hajar. Najwyższym wzniesieniem kraju jest góra Yibir (1 527 m.n.p.m.), leżąca w tym paśmie. Roślinność pustynna, w oazach palmy. Świat zwierzęcy reprezentują skoczki pustynne i inne gryzonie żyjące na podłożu piaszczystym.

Bogactwa naturalne

Ropa naftowa, gaz naturalny.

1.4 Polityka

ZEA tworzy siedem autonomicznych emiratów z samodzielnymi władcami (emirami) na czele: Abu Zabi, Dubajj, Szardża, Ras al-Chajma, Adżman, Al-Fudżajra, Umm al-Kajwajn. Głównym organem władzy jest Rada Najwyższa Szejków, która zatwierdza skład 40 osobowej Federacyjnej Rady Narodowej (dwuletnia kadencja) będącej organem ustawodawczym. Spośród emirów wybiera się prezydenta. Głową państwa od 2004 szejk Abu-Dhabi - Khalif bin Zayed Al Nahyan; szefem rządu od 1990 władca Dubajju szejk Maktum ibn Raszid al-Maktum.

Do chwili obecnej nieokreślona jest granica z Arabią Saudyjską. Obecny jej przebieg jest zgodny z porozumieniem z 1974 roku. Nieustalona jest również większa część granicy z Omanem, roszczenia do dwóch irańskich wysp w Zatoce Perskiej

2. Gospodarka

2.1 Informacje ogólne o gospodarce

Kraj należy do szybko rozwijających się i najbogatszych państw Azji Zachodniej.

Od powstania kraju najwięcej dochodów przynosiła ropa naftowa, która dziś stanowi ok. 18% PKB. Najważniejszym sektorem gospodarki są dziś transakcje finansowe, co jest wynikiem zliberalizowania rynku.

Produkt krajowy brutto na jednego mieszkańca to 28 tys. USD.

Stopa wzrostu PKB 7,4%

Inflacja w 2005 r. 6,5%

Zatrudnienie: usługi 78%, przemysł 15%, rolnictwo 7% (2000)

Bezrobocie: 2,4% (2001)

W roku 2005 sytuacja gospodarcza kraju była pomyślna, a dynamiczny rozwój sprawił, iż Emiraty znalazły się na drugiej pozycji (za Arabią Saudyjską) wśród krajów arabskich pod względem globalnej wartości PKB. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB przekroczył poziom 25 tys. USD. Wynik ten ZEA zawdzięcza głównie znacznemu wzrostowi światowych cen ropy naftowej.

Stopa wzrostu PKB, określana w roku 2004 na 7,4% (realnie), w odniesieniu do roku 2005 szacowana jest na 5,6-6,7%. Przypisać to należy przede wszystkim narzuconemu przez OPEC ograniczeniu wydobycia ropy naftowej i ustabilizowaniu go na średniorocznym poziomie 2,4 mln bryłek dziennie (ok. 114 mln ton w skali rocznej).

Wydobycie ropy i gazu, które daje ok. 30% produktu brutto (w cenach stałych), odgrywa dominującą rolę w gospodarce, generując pośrednio 80% dochodu narodowego. Prowadzona jest jednak od szeregu lat polityka dywersyfikacji struktury branżowej gospodarki, zmierzająca do stopniowego zmniejszenia jej uzależnienia od wydobycia i eksportu węglowodorów. Przykładem są huty aluminium w Dubaju, które produkują 760 tys. ton metalu rocznie. W niedalekiej przyszłości Emiraty planują wybudowanie zakładów przemysłu stalowego, petrochemicznego, a także produkcję samochodów. Obecnie gałęzie przemysłu nie związane z sektorem wydobywczym tworzą 14% produktu brutto (licząc w cenach stałych).

Nowym zjawiskiem w gospodarce ZEA są tendencje inflacyjne. Wzrost cen paliw i energii, znaczne podwyżki czynszów i cen nieruchomości, a także osłabienie kursu dolara (z którym związany jest emiracki dirham) sprawiły, że nastąpił wyraźny wzrost kosztów utrzymania. Inflacja w 2005 r. może wynosić 6,5%, a wg niektórych analizy-ków znacznie ponad 10%.

Niezależne oceny gospodarki ZEA są pozytywne. Na ostatnim Światowym Forum Ekonomicznym w Davos przedstawiono klasyfikację konkurencyjności wzrostu gospodarczego, wg której Emiraty zajmują 18 miejsce w świecie – najwyżej z krajów regionu Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu. Wg rankingu UNCTAD na podstawie potencjału przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych Emiraty zajmują 22 miejsce w świecie – w regionie 2 miejsce po Katarze.

2.2 Charakterystyka głównych sektorów gospodarki

Przemysł

O ile państwo ponosi główny ciężar inwestycji w przemyśle wydobywczym, metalurgicznym czy infrastrukturze, o tyle inwestycje w przemyśle przetwórczym pochodzą z sektora prywatnego – krajowego i zagranicznego. Udział kapitału zagranicznego w inwestycjach w przemyśle przetwórczym wynosi ok. 10%. Strategia władz polega m.in. na prywatyzacji sektora usług i nie strategicznych dziedzin gospodarki. Państwo zastrzega sobie dominującą rolę jedynie w przemyśle wydobywczym, zaopatrzeniu w energię i wodę oraz częściową kontrolę sektora bankowego. Jako zachęta dla kapitału zagranicznego stworzone zastało 15 specjalnych stref ekonomicznych: są to bezcłowe i bezpodatkowe obszary, wyposażone w infrastrukturę transportową i telekomunikacyjną, gdzie nie występują obowiązujące poza nimi ograniczenia co do wielkości udziału kapitału zagranicznego w przedsięwzięcia, a także żadne ograniczenia w odniesieniu do transferu zysków czy repatriacji zainwestowanego kapitału.

Usługi

Charakterystyczny jest rosnący udział sfery usług, handlu i finansów w PKB, który przekroczył 44%. Generatorem tych zmian jest m.in. rozwój turystyki i hotelarstwa, pociągający za sobą szybki rozwój lotnictwa cywilnego Emiratów (220 zarejestrowanych samolotów pasażerskich – o 21% więcej niż w 2004 r.) oraz ożywienie w budownictwie mieszkaniowym (mimo niemal najwyższych na świecie cen hoteli, Dubaj ma najwyższy w świecie wskaźnik wykorzystania pokoi hotelowych – 85,9%).

Na sektor budowlany ZEA przypada obecnie 63,7% wszystkich inwestycji podjętych na terenie państw członkowskich RWPZ (Rady Współpracy Państw Zatoki). Inwestycje skierowane są na przedsięwzięcia w infrastrukturze: m.in. budowę i rozbudowę portów morskich i lotniczych, a w niedalekiej przyszłości również budowę linii kolejowej, łączącej wszystkie emiraty. Spowoduje to utrzymanie bardzo znaczącej roli usług i handlu w gospodarce ZEA.

Rolnictwo

Rolnictwo w Zjednoczonych Emiratach Arabskich jest słabo rozwinięte, bo użytki rolne zajmują tylko 2,9% powierzchni kraju. Na wybrzeżu i przy oazach uprawia się najczęściej pomidory, ogórki i kapustę oraz drzewa owocowe (najczęściej palmę daktylową) i niewiele zbóż.

3. System finansowy

Charakterystyczna dla ZEA jest również, podobnie jak w innych krajach regionu, silna pozycja tzw. „bankowości islamskiej” (prowadzone przez banki operacje finansowe są zgodne z nakazami prawa islamskiego, szaria, które zabrania „uzyskiwania dochodu z pieniądza”; w praktyce bank islamski wchodzi w partnerstwo z pożyczkobiorcą, uzyskując opłatę za swoje usługi lub udział w zyskach firmy, w przypadku pożyczek dla firm). Najważniejszym bankiem w całym systemie bankowym jest Bank Centralny www.centralbank.ae

---

Sześć krajów z Zatoki Perskiej: Arabia Saudyjska, Katar, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Kuwejt, Oman i Bahrajn, planuje do 2010 r. utworzenie unii monetarnej ze wspólną walutą.

Grupa ta utworzyła wspólny bank centralny, GCC Central Bank, w Abu Dhabi, na terytorium Zjednoczonych Emiratów Arabskich.

Do 2015 roku możliwy jest "free float" wspólnej waluty.

Grupa tych krajów z Zatoki Perskiej już w 2001 r. zgodziła się by wspólna waluta została wprowadzona nie później niż 1 stycznia 2010 r.

Międzynarodowe Centrum Finansowe

Międzynarodowe Centrum Finansowe posiada krótką historię, ale należy do najbardziej obiecujących na tym obszarze. Zostało stworzone jako centrum usług finansowych dla Bliskiego Wschodu i wydzielone terytorialnie. W Centrum nie obowiązuje prawo Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Prawa Centrum są zgodne z normami jurysdykcji anglosaskiej. Niezależne prawa i system sądowniczy pozwalają na spełnianie przez Centrum międzynarodowych standardów. Stawka podatkowa to 0%.

Więcej informacji na temat systemu finansowego ZEA dostępne są na stronie www.centralbank.ae

4. System podatkowy

Nie ma podatku dochodowego dla spółek poza pewnymi wyjątkami. Opodatkowane są:

- banki zagraniczne - 20% dochodu podlegającego opodatkowaniu (Abu Dhabi, Dubai, Sharjah),
- przedsiębiorstwa wydobywające ropę naftową i gaz ziemny - od 50 do 55% dochodu,
- przedsiębiorstwa przerabiające ropę naftową - od 50 do 55% dochodu.

Dochody osób fizycznych nie podlegają opodatkowaniu (dochód, zyski kapitałowe, spadkowe itp.).

Istnieją podatki lokalne naliczane na podstawie rocznego czynszu:

- domy mieszkalne - 5% rocznego czynszu,
- nieruchomości handlowe - 10% rocznego czynszu,
- obiekty rozrywkowe, gastronomiczne oraz hotele - 5%.

Taryfy celne dla importowanych towarów (średnia stawka cła na importowane towary wynosi 1%):

- standardowa stawka 4% wartości celnej towaru (istnieje wyłączenie kilkuset rodzajów towarów, które są zwolnione z opłat celnych).
- stawka na dobra luksusowe 10%.
- stawka na alkohol i papierosy do 50%.

Brak ceł na towary eksportowane przez spółki z ZEA do Arabii Saudyjskiej, Bahrajnu, Kuwejtu, Iranu, Omanu. Nie ma innych podatków.

O podatkach w Zjednoczonych Emiratach arabskich informuje się na stronie www.taxnews.pl

5. Zakładanie działalności gospodarczej w Zjednoczonych Emiratach Arabskich

Charakterystyka spółki: Spółka musi posiadać minimum 2 udziałowców. Muszą być osobami fizycznymi. Zgromadzenie akcjonariuszy musi się odbyć przynajmniej raz na 12 miesięcy. W ZEA nie istnieje żaden publiczny rejestr udziałowców spółek. Udziały muszą być w pełni opłacone w przypadku emisji. Dozwolone są tylko udziały imienne. Zarząd spółki musi liczyć przynajmniej 2 osoby (nie mogą być to osoby prawne). Szczegóły dotyczące członków rady nadzorczej nie są ujawnione w publicznych rejestrach. Udziałowiec może pełnić funkcję członka rady nadzorczej (dyrektora bądź sekretarza).

Istnieje wymóg prowadzenia księgowości, przedstawienia rozliczenia rocznego oraz poddania badania księgowości przez zarejestrowanego audytora czy jest ona prowadzona zgodnie z obowiązującym prawem.

Zapisy księgowe oraz audyt muszą zostać przedstawione i podpisane przez udziałowców. Dokumenty księgowe mają być przechowywane przez 10 lat. Spółka powinna prowadzić 3 rejestry: udziałowców, dyrektorów i sekretarzy oraz rejestr zgromadzeń i zebrań (udziałowców oraz członków rady nadzorczej). Rejestry mogą być kontrolowane przez Urząd Rejestracyjny.

Nazwa spółki ma kończyć się zwrotem Limited/LLC. Nie może zawierać słów: bankowość, ubezpieczenie, reasekuracja. Nie ma wymagań co do minimalnego kapitału. Minimalny kapitał udziałowy to 300.000 Dhs (~82.000USD) i jest blokowany na 2 tygodnie.

Wykorzystanie: Dochody członków rady nadzorczej i pracowników spółki są zwolnione w Polsce z opodatkowania. ZEA cieszą się jednym z najwyższych na świecie poziomów ochrony prywatności i tajemnicy bankowej. Spółka posiada te same prawa co inne spółki krajowe. Dzięki spółce możliwe jest uzyskanie rezydencji w ZEA.

Możliwość realizowania projektów deweloperskich w ZEA. Dubai jest idealną jurysdykcją dla spółek dystrybucyjnych, produkcyjnych, reeksportowych, przedsięwzięć e-commerce oraz dla spółek uzyskujących dochody z licencji, praw autorskich, know how itp. Spółka może zostać lokalnym sponsorem i partycypować we wszelkich przedsięwzięciach w ZEA.

Licencje działalności gospodarczej:

- Ograniczona Licencja Handlowa - obejmuje enumeratywnie wyszczególnione w licencji rodzaje działalności handlowej,
- Generalna Licencja Handlowa (koszt 4.100USD) - obejmuje wszelkie rodzaje działalności handlowej,

-
- Licencja Przemysłowa - obejmuje działalność przemysłową i produkcyjną,
  - Narodowa Licencja Przemysłowa - obejmuje działalność przemysłową i produkcyjną,
  - Licencja Usługowa - obejmuje wszelkie usługi, działalność rzemieślniczą i artystyczną,

Prowadzeniu działalności gospodarczej sprzyja:

- brak kontroli dewizowej i pełna repatriacja kapitału,
- łatwe procedury transferu udziałów,
- nieograniczony dostęp do taniej siły roboczej, możliwość delegacji własnych pracowników do pracy w strefie, brak ograniczeń w zatrudnianiu zagranicznych pracowników,
- duży wybór powierzchni magazynowych czy biur,
- możliwość zakupu i dzierżawy nieruchomości w ZEA,
- tania energia,
- brak biurokracji.

Szczegółowe informacje, na temat zakładania działalności gospodarczej w Zjednoczonych Emiratach Arabskich można znaleźć na stronie www.doingbusinessinuae.com

6. Handel zagraniczny

Podstawową rolę w rozwoju gospodarczym Emiratów odgrywa handel zagraniczny. Dzięki popytowi na ropę i gaz ziemny oraz reeksportowej funkcji tego kraju jego dodatnie saldo obrotów z zagranicą wyniosło w 2005 r. ponad 40 mld USD (eksport – 103,1 mld USD, import 60,2 mld USD). Około 50% wartości eksportu przypada na ropę naftową, gaz ziemny i produkty ropopochodne. Około 30% eksportu to reeksport towarów importowanych, a 20% przypada na eksport pozostały, z którego 4/5 pochodzi ze specjalnych stref ekonomicznych. Główny przedmiot nie węglowodorowego eksportu ZEA to aluminium hutnicze, którego w roku 2005 wyeksportowano 740 tys. ton.

Główni odbiorcy eksportu ZEA to:

- Japonia (około 25%),
- Korea Płd. (ok. 10%),
- Indie (5,4%),
- Tajlandia (5,2%).

Import pochodzi z:

- Chin (10%),
  - Indii (około 10%),
  - Japonii (6,8%),
  - Niemiec (6,5%),
  - W. Brytanii (6,2%),
  - Francji (6,1%),
  - USA (6%).
-

Zjednoczone Emiraty Arabskie są członkiem WTO, ale za warunek dalszego rozwoju ich obrotów handlowych z zagranicą uważa się zawarcie umów o wolnym handlu ze Stanami Zjednoczonymi i Unią Europejską oraz zakończenie procesu tworzenia wspólnej przestrzeni gospodarczej na obszarze państw RWPZ.

6.1 Współpraca gospodarcza z Unią Europejską

Stosunki ZEA z Unią Europejską kształtowane są na bazie podpisanego w 1989 r. Porozumienia o Współpracy (Co-operation Agreement) z regionalną organizacją współpracy krajów Zatoki Perskiej (obejmującą Arabię Saudyjską, Bahrajn, Katar, Kuwejt, Oman i Zjednoczone Emiraty Arabskie) - Rada Współpracy Państw Zatoki Perskiej (Gulf Cooperation Council - GCC). Jako podstawowe cele współpracy w umowie zdefiniowano działania na rzecz tworzenia warunków rozwoju wymiany handlowej (trade facilitation) oraz wspieranie wzrostu stabilności w Regionie Zatoki, stanowiącym strategiczną część świata.

Umowa ustanowiła grupy robocze działające w obszarach: kooperacji przemysłowej, energii i ochrony środowiska. W 1996 r. działaniami grup roboczych objęto dodatkowe obszary, zaliczone do tzw. obszarów zdecentralizowanej współpracy: współpracę uczelni akademickich, w zakresie przedsiębiorczości i współpracy mediów.

Porozumienie o współpracy przewiduje zawarcie umowy o wolnym handlu. UE czyniła starania by zakończyć negocjacje w 2005 r., jednak ze względu na m.in. brak znajomości niektórych zagadnień przez kraje GCC (np. usługi są znane tylko Bahrajnowi – zobowiązania wobec USA w dwustronnej umowie i Arabii Saudyjskiej – zobowiązania w protokole akcesji AS do WTO) podpisanie umowy zostało odłożone w czasie.

Kraje GCC stanowią piąty rynek zbytu dla eksportu z UE. Podstawowa struktura towarowa eksportu UE przedstawia się następująco:

- maszyny, urządzenia mechaniczne i elektryczne oraz środki transportu – 51 %,
- produkty chemiczne – 12%,
- żywność – 6 %,
- wśród pozostałych produktów eksportowanych z UE do krajów GCC istotną pozycję są urządzenia medyczne i farmaceutyki.

Kraje GCC zajmują czternastą pozycję na liście dostawców (eksporterów) do Unii Europejskiej. Podstawowa struktura towarowa importu UE z krajów GCC przedstawia się następująco:

- ropa naftowa – 69%,
- maszyny – 8%,
- wyroby chemiczne – 7%
- wśród pozostałych produktów importowanych przez UE z krajów GCC istotną pozycję są podzespoły i komponenty dla przemysłu motoryzacyjnego oraz odzież.

Wartość wymiany towarowej pomiędzy EU a krajami GCC wyniosła w roku 2002:

- eksport z UE do GCC – 36 mld
- import UE z krajów GCC – 18 mld

Inwestycje UE w całym Regionie Zatoki (wliczając Jemen i Irak – dane dotyczące wyłączenie 6 krajów GCC są niedostępne) w roku 2001 wyniosły 1,1 mld , co oznaczało odwrócenie tendencji spadkowych z lat 1999-2000, podczas gdy inwestycje krajów Regionu Zatoki w UE osiągnęły poziom 1,2 mld .

7. Dotychczasowa współpraca Polski z ZEA

7.1 Podstawy prawno traktatowe współpracy z Polską

- Umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania z 1993 r.
- Umowa o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji z 1993 r.
- Umowa o cywilnej komunikacji lotniczej z 1994 r.

Powyższe umowy, wraz z liberalizacją przepisów dotyczących inwestycji zagranicznych w Polsce, tworzą dogodne warunki do współpracy kapitałowej oraz napływu kapitału z ZEA do naszego kraju.

W 1994 r. strona Polska przekazała ZEA projekt umowy handlowej, jej negocjowanie nie było jednak konieczne z uwagi na to, że zarówno Polska jak i ZEA są członkami wielostronnego układu GATT 94/WTO, który w sposób kompleksowy i obligatoryjny reguluje zasady handlu międzynarodowego.

7.2 Wymiana handlowa między Polską a ZEA

Zjednoczone Emiraty Arabskie są jednym z największych partnerów handlowych Polski na obszarze obejmującym Afrykę Północną oraz Bliski Wschód. Na podstawie danych za rok 2005 można stwierdzić, iż większe obroty ogółem niż w handlu z Emiratami Polska odnotowuje jedynie w wymianie z Izraelem i Arabią Saudyjską, lecz pod względem rozmiarów polskiego eksportu na pierwszym miejscu znajdują się Emiraty.

Wielkość obrotów handlowych według danych Centrum Informacji Społeczno-Gospodarczej w MG w ostatnich latach przedstawiała się następująco:

Obroty handlowe Polski z ZEA w latach 2000 – 2005

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Eksport	33 541	43 399	51 766	79 780	93 607	143 612
Import	6 306	18 357	27 127	33 208	50 886	55 205
Obroty	39 847	61 756	78 893	112 988	144 493	198 817
Saldo	27 235	25 042	24 639	46 572	42 721	88 407

w tys. USD

Źródło: Departament Międzynarodowej Współpracy Dwustronnej, MG

Na podstawie przedstawionych powyżej danych za lata 2000-2005 handel zagraniczny Polski ze Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi można scharakteryzować następująco. Eksport w analizowanym okresie rósł z różną dynamiką, na przemian szybciej i wolniej. W roku 2001 r. wzrost wyniósł 29,4%, w kolejnym 19%, w następnym 54%, a w 2004 r. 17%. Wyniki za 2005 r. potwierdzają tą prawidłowość – w okresie tym eksport znowu przyspieszył – nastąpił wzrost o 53%. W imporcie zaś dynamika wzrostu malała. Początkowo, w 2001 r. import wzrósł o 191%, w kolejnym roku o 47,8%, a w 2003 r. o 22,4%. W 2004 r. import przybrał na sile – wzrósł o 53,2%, ale wg wyników za 2005 r. wzrost nie przekroczył 9%.

W analizowanym okresie utrzymała się znaczna przewaga eksportu nad importem, stąd saldo w handlu było dodatnie.

W 2005 r. najważniejsze sekcje towarowe w eksporcie według wielkości udziału to:

- wyroby nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych (30,2%), w tym m.in. brzytwy i maszyny do golenia, wyroby walcowane, płaskie z żeliwa, dwuteowniki z żeliwa,
- urządzenia mechaniczne i elektryczne (20,5%), w tym m.in. aparatura nadawcza,
- gotowe artykuły spożywcze (12,2%), w tym m.in. papierosy, cukier, przetwory spożywcze,
- pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające (6,8%), w tym m.in. latarniowce, statki pożarnicze, dźwigi pływające,
- wyroby różne (6,8%), w tym m.in. meble do siedzenia,
- ścier drzewny lub z innego włóknistego materiału celulozowego (5,1%), w tym m.in. papier workowy siarczanowy, podpaski higieniczne i tampony,
- produkty pochodzenia roślinnego (5%), w tym m.in. pszenica.

W porównaniu z 2004 r. eksport niektórych sekcji znacznie wzrósł (np. gotowe artykuły spożywcze o 279,5%, ścier drzewny o 492%, produkty pochodzenia roślinnego o 5815%) jednak dwie dominujące pozycje zachowały dotychczasowe miejsca.

W 2005 r. najważniejsze sekcje towarowe w imporcie według wielkości udziału to:

- wyroby nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych (61%), w tym m.in. stopy aluminium,
- urządzenia mechaniczne i elektryczne (22%), w tym m.in. części i akcesoria maszyn, suwnice bramowe i mostowe,
- pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające (7,4%), w tym m.in. latarniowce, statki pożarnicze, dźwigi pływające,
- materiały i wyroby włókiennicze (3,5%), w tym m.in. koszulki, bluzy, pulowery.

W porównaniu z rokiem 2004 import dominującej pozycji spadł o ponad 20%, mimo to wyroby nieszlachetne utrzymują niezagrożoną pierwszą pozycję. Na dalszych miejscach widoczne są zmiany – największy przyrost zanotowano w sekcji urządzenia mechaniczne (o 1 273%) oraz pojazdy, statki powietrzne (o 23 163%).

Po trzech miesiącach 2006 r. obroty we wzajemnym handlu wyniosły 44,9 mln USD w tym eksport 28,9 mln USD (wzrost o 19% w stosunku do analogicznego okresu w roku ubiegłym), a import 16 mln USD (wzrost o 8,5% w okresie j.w.).

W ocenie Ambasady RP w Abu Dhabi, mimo dynamicznego wzrostu eksportu, możliwości jego dalszego rozwoju są dalekie od wyczerpania. Obecność na miejscowym rynku eksporterów z państw bliskich sąsiadów Polski świadczy, iż nasza oferta miałaby szansę powodzenia. Warunkiem jest dotarcie do emirackiego klienta. Niemal zupełnie niewykorzystane przez polskich przedsiębiorców są możliwości zakładania spółek na terenie Emiratów – zarówno w strefach specjalnych, jak i poza nimi. Stwarzane przez miejscowe władze korzystne warunki do inwestowania i tania siła robocza nie cieszą się szczególnym zainteresowaniem polskich inwestorów. Spośród polskich firm w strefach specjalnych funkcjonują tu: producent urządzeń klimatyzacyjnych, opakowań metalowych, firma informatyczna oraz baza logistyczna przedsiębiorstwa usług geofizycznych działającego w Indiach. Poza strefami zarejestrowane są, ale nie działają: firma budowlano-instalacyjna, geodezyjna i geologiczno-poszukiwawcza.

Niewykorzystany jest z polskiego punktu widzenia potencjał kapitałowo-inwestycyjny ZEA. Ogromne akumulowane w Emiratach środki finansowe nie docierają do Polski.

7.3 Czynniki sprzyjające rozwojowi współpracy Polski z ZEA

- stosunkowo duża stabilność polityczna ZEA, brak znaczącego wpływu ruchów fundamentalistycznych na politykę wewnętrzną (konsekwentnie realizowana wizja nowoczesnego państwa, w którym staroarabskie tradycje i fundamentalne zasady islamu łączą się z nowoczesnością i postępem cywilizacyjnym),
- bardzo dobra sytuacja ekonomiczna (w 2003 r. - wzrost poziomu PKB o 12,5% w stosunku do 2002 r.),
- bogate złoża surowców naturalnych (ZEA posiadają ok. 10% światowych zasobów ropy naftowej oraz piąte co do wielkości zasoby gazu ziemnego),
- rozwój nowych gałęzi przemysłu w ZEA (chemiczny, metalurgiczny, maszynowy oraz handel i budownictwo),
- wzrost w poszczególnych dziedzinach sektora pozanaftowego, tj. - oprócz przemysłu - w budownictwie, handlu, usługach i bankowości pomiędzy 7% a 12%,
- dynamiczny rozwój sektora usług finansowych (w 2001 r. powołano Dubajskie Międzynarodowe Centrum Finansowe (DFIC), stanowiące pomost łączący rynki finansowe Wschodu i Zachodu),
- bardzo duże rezerwy finansowe (szacowane na ponad 250 mld USD), inwestowane - w postaci udziałów kapitałowych - na rynkach zagranicznych (głównie Europa Zachodnia, USA, Bliski Wschód),
- liczne strefy wolnocłowe, jak również zerowe stawki podatków od przedsiębiorstw i dochodów osobistych,
- dynamiczny wzrost wymiany handlowej między Polską a ZEA,
- obecność polskich obywateli w ZEA (ok. 850 osób, głównie kadra inżynierska, architekci, personel medyczny),
- pomyślny rozwój dwustronnych kontaktów kulturalno-naukowych.

7.4 Czynniki ograniczające współpracę

- duża konkurencja firm i przedsiębiorstw międzynarodowych,
- umiarkowane zainteresowanie lokalnego biznesu prowadzeniem interesów z Polską,
- odkładanie sprawy ustanowienia placówki dyplomatycznej w Warszawie.
-

7.5 Ocena (szanse i zagrożenia)

ZEA są bardzo atrakcyjnym partnerem handlowym, szczególnie w zakresie eksportu towarowego. Nie ma żadnych barier finansowych ani administracyjnych ograniczających dostęp do rynku. Korzystać można z bogatych tradycji handlowych oraz rozbudowanej, nowoczesnej infrastruktury. Zróżnicowany krąg konsumentów w samych Emiratach, a przede wszystkim bardzo szerokie możliwości reeksportu towarów do innych państw regionu stwarzają korzystne warunki do ekspansji eksportowej.

Oprócz kluczowego dla gospodarki ZEA sektora naftowo-gazowego za perspektywiczne z punktu widzenia polskiego eksportu inwestycyjnego można uznać: przemysł chemiczny, branżę maszynową, energetykę, budownictwo przemysłowe i mieszkaniowe oraz przetwórstwo spożywcze. Szansą dla polskich firm (produkcyjnych i handlowych) mogą być funkcjonujące w ZEA liczne strefy wolnocłowe (ZEA klasyfikowane są jako trzecie - po Hongkongu i Singapurze - pod względem wielkości centrum reeksportu na świecie). Istotną zachętą wydaje się również fakt, że generalnie w kraju tym nadal obowiązuje zerowa stawka podatku od przedsiębiorstw oraz dochodów osobistych.

7.6 Targi

Dynamiczny rozwój wzajemnej wymiany handlowej, a przede wszystkim polskiego eksportu do ZEA był w dużym stopniu wynikiem systematycznie prowadzonych działań promocyjnych podejmowanych przy udziale polskich placówek handlowych w ZEA. Corocznie Polska brała udział w 3-4 imprezach targowych w ZEA.

Decyzją Ministerstwa Gospodarki w 2007 roku w ZEA odbędzie się Polska Wystawa Narodowa.

Rozwijają się również inne formy współpracy. W Polsce powstało kilka biur przedstawicielskich firm z Emiratów, tworzone są także spółki typu joint-venture, co odzwierciedla także fakt traktowania Polski jako bazy do ekspansji na rynki WNP. Przedsiębiorcy prywatni z Abu Dhabi oraz Dubaju zainteresowani są głównie niewielkimi inwestycjami kapitałowymi (spółki joint venture o profilu handlowo-produkcyjnym) oraz zakupem nieruchomości.

W marcu 2001 r. z inicjatywy Centrum Promocji Handlu Zagranicznego w Katowicach przebywała w ZEA (Abu Dhabi i Dubaj) polska misja gospodarcza. Uczestniczyli w niej przedstawiciele 11 firm: Aster-mebel, Adlor (meble), Conhpol (obuwie), Jelfa, Viscoplast (lekarstwa), Huta Szkła „Józefina”, Fabryka Porcelitu „Tułowice”, Novol (chemia budowlana), L-meat Łuków, Unitop, Wawel (art. spożywcze). Odbyli oni szereg rozmów z indywidualnymi importerami i dystrybutorami ZEA, przedstawicielami miejscowych izb przemysłowo-handlowych, wizytowali też strefę wolnocłową Jebel Ali

---

w związku z wstępnym projektem zarejestrowania tam polskiej spółki handlowej. We wrześniu 2003 r. przebywała w Abu Dhabi liczna misja polskich przedsiębiorców (41) zorganizowana przez Krajową Izbę Gospodarczą. W misji tej uczestniczył także przedstawiciel Państwowej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych oraz Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Wstępne oceny wyników misji wskazują na pozytywne rezultaty rozmów i spotkań zrealizowanych przez poszczególnych jej uczestników.

Targi refundowane przez Ministerstwo Gospodarki

- Middle East Electricity (MEE), luty, oświetlenie, elektronika,
- Motexa, wrzesień, tekstylna- odzieżowa i skórzana,
- Targi Brandów PLME, wrzesień, konsumencka,
- ARAB HEALTH, luty, sprzęt medyczny,
- Index, listopad/grudzień, wyposażenie wnętrz,
- Beauty Word Middle East/Gulf, maj, kosmetyczna,
- Beauty/Wellness&Spas, kwiecień, tekstylna- odzieżowa i skórzana.

8. Warunki podróży i zamieszkania w Zjednoczonych Emiratach Arabskich

8.1 Informacje dla kierowców

Przy pobytach nie przekraczających 30 dni wymagane jest międzynarodowe prawo jazdy. Można wówczas prowadzić samochód wypożyczony z licznych wypożyczalni samochodów. Natomiast po uzyskaniu wizy pobytowej należy uzyskać lokalne prawo jazdy. Wystawia je Departament Zezwoleń Policji Drogowej każdego z emiratów na podstawie zalegalizowanego tłumaczenia polskiego prawa jazdy i dopiero wtedy można prowadzić samochody prywatne.

Podróże po kraju i przemieszczenia się z Emiratu do Emiratu nie podlega żadnym ograniczeniom formalnym. Podstawowym środkiem lokomocji są samochody osobowe. Kraj ma sieć doskonałych autostrad, w nocy oświetlonych. Pomiedzy miastami kursują także taksówki zbiorowe oraz indywidualne. Komunikacja autobusowa jest bardzo słabo rozwinięta. Główne drogi mają charakter autostrad. Benzyna jest bardzo tania, 1 litr kosztuje w przybliżeniu 0.86 DHs co odpowiada ok. 1,0 zł. Komunikacja kolejowa nie istnieje.

8.2 Wiza, przepisy celne

Obywatele Polski, niezależnie od celu przyjazdu do Zjednoczonych Emiratów Arabskich, podlegają obowiązkowi wizowemu. Nie ma możliwości uzyskania wizy na granicy bez uprzedniego uzyskania promesy wizy w trybie przewidzianym dla każdej z kategorii. Paszport osoby starającej się o wizę musi być ważny co najmniej 6 miesięcy i nie może zawierać dowodu pobytu cudzoziemca w Izraelu. Zgodnie z zasadą spon-

---

sorowania wiz obowiązującą w Zjednoczonych Emiratach Arabskich, wiza udzielana jest wyłącznie osobom, dla których uprawniony podmiot uzyska obietnicę w Urzędzie Imigracyjnym. Uprawnionym podmiotem może być osoba fizyczna: obywatel ZEA lub cudzoziemiec przebywający w ZEA na podstawie wiza pobytowej z prawem do pracy. Podmiotem może być także instytucja: hotel, biuro podróży, przedstawicielstwo linii lotniczych. Placówki dyplomatyczne i konsularne ZEA za granicą oraz urzędy imigracyjne wszystkich emiratów.

Rodzaje wiz

- Wiza wjazdowa tranzytowa tzw. Transit Visa są udzielane na wniosek niektórych (uprawnionych) hoteli, biur podróży, przedstawicielstw linii lotniczych. Wiza ta ważna jest na okres 14 dni i nie podlega przedłużeniu. W praktyce, wbrew nazwie, wiza tranzytowa są udzielane osobom przyjeżdżającym do ZEA w celach turystycznych lub handlowych. Sponsorem tej wiza nie może być cudzoziemiec.
- Wiza wjazdowa tzw. Visit Visa są ważne 30 dni z możliwością przedłużenia maksymalnie do 90 dni. Podmiotami uprawnionymi do sponsorowania tego typu wiza mogą być uprawnione instytucje lub przedsiębiorstwa prywatne, zarówno będące własnością obywateli ZEA, jak i cudzoziemców jak i osoby fizyczne - obywatele ZEA lub cudzoziemcy. W przypadku sponsorowania tej wiza przez cudzoziemca, osobę fizyczną, obowiązuje zasada cenzusu dochodów, który wynosi około 1.100 USD miesięcznie.
- Osoby przedłużające pobyt w ZEA ponad okres, na który udzielona została wiza popełniają wykroczenie, które podlega karze pieniężnej wysokości około 30 USD za każdy dzień nielegalnego pobytu lub karze aresztu oraz wydaleniem z ZEA.
- Wiza z prawem pobytu w ZEA na czas określony tzw. Resident Visa, są wydawane przez tutaj. Urzędy imigracyjne osobom, które podejmują legalną pracę w ZEA oraz osobom będącym rodziną takiej osoby. Są to zwykle wiza wydawane na okres od 1 do 5 lat z możliwością przedłużenia na lata następne. Sponsorem tej wiza mogą być: przedsiębiorcy, którzy wyrażają chęć legalnego zatrudnienia cudzoziemca ponosząc ewentualną odpowiedzialność za osobę, której udzielono wiza na wniosek sponsora oraz osoby fizyczne-obywatele ZEA lub cudzoziemcy posiadający wiza pobytową ZEA. W przypadku sponsorowania tej wiza przez cudzoziemca osobę fizyczną, obowiązuje zasada cenzusu dochodów, który wynosi około 1.500 USD legalnego dochodu miesięcznego. W praktyce, tego typu wiza są udzielane na wniosek osób fizycznych wyłącznie dla członków ich najbliższych rodzin. Sponsor ponosi odpowiedzialność za osobę której wiza została udzielona.

Nie ma ograniczeń dotyczących wwozu i wywozu pieniędzy. Przepisy celne nie odbiegają od powszechnie przyjętych standardów.

Do ZEA nie można wwozić:

- alkoholu, przepisy ograniczają liczbę butelek wwożonych przez osoby dorosłe do 2 sztuk, bez względu na rodzaj alkoholu. Nie można przywozić alkoholu do Emiratów: Szardża i Ras Al Khaimah,
- materiałów zawierających treści obsceniczne i godzące w obyczajowość muzułmańską; narkotyków i materiałów odurzających,
- lekarstw typu: relanium, validol (należy posiadać specjalną receptę),
- maku, który jest uważany za narkotyk,
- kaset video, zawierających treści sprzeczne z tradycją lub zasadami państwowej religii.

8.3 Bezpieczeństwo

ZEA należą do krajów o najniższym w świecie wskaźniku przestępczości, tak przeciwko życiu, zdrowiu, jak i mieniu. Nie istnieją ograniczenia w poruszaniu się po kraju. Sytuacja wewnętrzna jest stabilna. Terroryzm nie istnieje. Brak jest również zagrożeń typu kataklizmów, wynikających z działań sił przyrody.

8.4 Zdrowie

Obszar ZEA jest wolny od szczególnych zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych. Od osób przyjeżdżających do ZEA nie są wymagane zaświadczenia o przebytych szczepieniach. Woda z wodociągów miejskich pochodzi w całości z odsalanej i uzdatnianej do picia wody morskiej. Zaleca się jednak spożywanie wody przegotowanej, bądź wody mineralnej butelkowanej.

W ZEA działa wiele gabinetów lekarskich oraz szpitali prywatnych. Opieka lekarska jest na dobrym, a często wysokim poziomie. Koszt standardowej wizyty u lekarza ogólnego - ok. 300 AED, u specjalisty, w tym u stomatologa - od 250 do 500 AED. Doba w szpitalu kosztuje ok. 1000-1500 AED; opłata jest uzależniona od rodzaju badań, które są dość kosztowne.

8.5 Meldunek

W hotelach istnieje obowiązek meldunkowy na ogólnie przyjętych zasadach.

8.6 Ubezpieczenie

Polisy polskich towarzystw ubezpieczeniowych nie są uznawane, jeśli nie są reasekurowane w towarzystwach ubezpieczeniowych działających na terytorium ZEA.

W zakresie ubezpieczeń komunikacyjnych, w przypadku tymczasowego użytkownika pojazdu zarejestrowanego poza granicami ZEA konieczne jest posiadanie tzw. "zielonej karty".

Ubezpieczenia osobowe są dobrowolne. W przypadku korzystania z wypożyczalni samochodów należy zawsze upewnić się, czy pojazd posiada ubezpieczenie pełne, obejmujące też typ "AUTO CASCO".

Wskazane jest również wykupienie ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.

8.7 Warto wiedzieć

W miejscach publicznych obowiązuje zakaz spożywania alkoholu pod każdą postacią oraz przebywania w stanie nietrzeźwym, za co grozi grzywna lub kara aresztu. Karane jest uczestnictwo w awanturach w miejscach publicznych oraz rzucanie śmieci na ulicy.

W okresie ramadanu zabronione jest jedzenie i picie napojów w miejscach publicznych od wschodu do zachodu słońca.

Na ulicach należy pamiętać o stosownym ubraniu (długie spodnie i zakryte ramiona) szczególnie w przypadku kobiet. Strój kąpielowy i plażowy można nosić tylko na terenie basenu hotelowego i na plaży.

Oficjalnie dniami wolnymi od pracy są czwartek i piątek. W praktyce dotyczy to przede wszystkim sektora publicznego, gdyż sektor prywatny pracuje 6 dni w tygodniu, a częściowo nawet w piątek.

Czas pracy urzędów państwowych- od soboty do środy włącznie w godz. 9.00-13.00, banków - od soboty do środy włącznie w godz. 8.00-13.00, sklepów- przez cały tydzień w godz. 9.00-13.00 i 17.00-23.00, centrów handlowych - od soboty do czwartku włącznie w godz. 10.00-23.00 (w piątki 14.00-23.00).

Napiwki

Zwyczajowo w restauracjach i hotelach do rachunku dolicza się 10-15% za usługę.

Fotografowanie

Zabronione jest filmowanie i fotografowanie obiektów wojskowych, lotnisk oraz budynków publicznych. Robienie zdjęć arabskiej kobiecie uważane jest za niemoralne, natomiast, jeśli chodzi o mężczyzn i dzieci należy wcześniej zapytać o zgodę.

Zakupy, ceny, sklepy

Zakupów po atrakcyjnych cenach można dokonać na tradycyjnych beduińskich targach oraz w sklepach wolnocłowych w Dubaju. Ulubionym miejscem zakupów odwiedzających Dubaj są Majarrah Souk oraz Al Markazi Souk.

Sekcja Handlowa Ambasady

Działalność Sekcji Handlowej obejmuje Zjednoczone Emiraty Arabskie i Katar. Podstawowym zadaniem Sekcji jest trwały rozwój współpracy gospodarczej między Polską a krajami urzędowania. Służyć temu ma kreowanie wizerunku naszego kraju jako atrakcyjnego i nowoczesnego rynku oraz promocja polskiej oferty eksportowej.

W oparciu o rozpoznanie i analizę rynku, Sekcja Handlowa udziela firmom zarówno z Polski, jak i z krajów urzędowania niezbędnych informacji odnośnie możliwości eksportowych, importowych, inwestycyjnych, itd., jednocześnie aktywnie wspomagając poszukiwania potencjalnych kontrahentów.

Zainteresowane podmioty mogą też uzyskać informację na temat regulacji prawnych i przepisów obowiązujących w krajach urzędowania bądź w Polsce. Sekcja Handlowa

---

udostępnia ponadto aktualne programy imprez targowo-wystawienniczych i konferencji oraz służy organizacyjną pomocą ich uczestnikom. Współorganizuje też oficjalne wizyty i spotkania przedstawicieli kół gospodarczych, w tym misje handlowe. Informuje i doradza w zakresie doboru optymalnych strategii rynkowych oraz wynikających z nich działań praktycznych.

Kontakt:

Tel.: 00971 2 4465215

Fax: 00971 2 4462967

e-mail:poland@emirates.net.ae

Większość informacji dotyczących ZEA oraz Kataru dostępna jest też bezpośrednio na stronach internetowych:

Wyszukiwarka firm / produktów:

http://www.atnpages.com/search_select.php?pic=2

http://www.adcci.gov.ae/pls/adcci/mdirectory_public.bactlist?mcsssid=

<http://www.dubai-bizdirectory.com>

<http://www.kompass-uae.com>

<http://www.abcbusinesspages.com>

<http://www.hawkpages.com/classified.asp>

Izba Handlowo - Przemysłowa w Abu Dhabi

<http://www.adcci-uae.com>

Informacje targowo-wystawiennicze

<http://www.adcci.gov.ae/services/events>

Urząd Celny w Abu Dhabi

<http://www.auhcustoms.gov.ae>

Informacje Ogólne o ZEA

<http://www.uae.org.ae>

<http://www.emirates.net.ae>

<http://www.uaeinteract.com>

<http://www.dcci.ae>

9. Polska Grupa Biznesu

Dnia 11 marca 2006 w Ambasadzie RP w Abu Zabi odbyło się spotkanie założycielskie. Głównym celem Polskiej Grupy Biznesu (P.G.B.) jest rozwój współpracy gospodarczej między Polską i Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi.

P.G.B. zrzesza obywateli różnych państw, specjalistów z wielu branż, przedsiębiorców, właścicieli i przedstawicieli firm działających na rynku emirackim. Honorowym Prze-

---

wodniczącym P.G.B jest Minister do spraw Sektora Rządowego Zjednoczonych Emiratów Arabskich Pan Sultan Bin Saeed Al Mansouri.

Kontakt:

Email: poland@emirates.net.ae

10. Rozumieć Arabów

Algieria, Arabia Saudyjska, Bahrajn, Egipt, Irak, Jemen, Jordania, Katar, Kuwejt, Liban, Libia, Maroko, Mauretania, Oman, Palestyna, Sudan, Syria, Tunezja, Zjednoczone Emiraty Arabskie należą do krajów arabskich. Właśnie ten fakt może stanowić barierę dla Europejczyków przy podejmowaniu kontaktów z muzułmanami. Islam bowiem kształtuje kulturę i obyczaje w większym stopniu aniżeli religia chrześcijańska.

Ponadto w przeciwieństwie do Europejczyków, Arabowie kierują się emocjami. Uważają, że ich życiem kieruje przeznaczenie, fatalizm (inszallah). Godność, honor, reputacja oraz lojalność wobec rodziny są ważniejszymi wartościami niż ogólnie ustalone przepisy.

Mieszkańcy krajów arabskich są przyzwyczajeni do kontaktów z obcokrajowcami i nie mają im za złe odmiennych zachowań, strojów, sposobu myślenia jeśli widzą staranie, szczerłość i dobrą wolę. Można tym otworzyć sobie drogę do dobrych stosunków przyjacielskich i co za tym idzie, zawodowych.

Arabów łatwo urazić i należy być, nawet przesadnie, delikatnym. Krytyka jest odbierana jako osobista obraza, dlatego też nie wolno nikogo krytykować bezpośrednio.

Ponieważ Arabowie są bardzo dumni ze swojego języka, warto jest poznać kilka podstawowych zwrotów, i w ten sposób zyskać ich sympatię oraz przyjaźń.

10.1 Religia

Ogrywa w życiu Arabów nieporównywalnie większą rolę niż w Polsce. Dlatego też obcokrajowiec musi stale pamiętać o tym żeby nie urazić słowem czy zachowaniem uczuć religijnych muzułmanów. Islam reguluje niemal każdy aspekt ich życia, jak politykę, prawo, stosunki międzyludzkie. Tak więc dla Araba religia stanowi główną wytyczną w postępowaniu i kontakcie z innymi. Prawa boskie i religia ustalają zasady małżeńskie (w niektórych krajach wręcz nie ma ślubów cywilnych), warunki dziedziczenia, działanie banków, a nawet kary za niektóre przestępstwa.

W społeczności arabskiej nie ma miejsca dla ateistów lub agnostyków. Jeżeli nie wierzy się w żadnego Boga, lepiej o tym nie wspominać bo można utracić szacunek. Dla Arabów pobożność jest bardzo ceniona i szanują każdego, kto szczerze wyznaje swoją wiarę.

Dlatego też, nie należy wygłaszać krytycznych uwag odnośnie religii, praktyk religijnych i okazywać wszystkim obrządkom i wierom należny szacunek. Zarówno Koran, słowa Proroka, jak i przypowieści muzułmańskie pokazują wiele przykładów na zgodne i pełne szacunku funkcjonowanie obok siebie różnych religii.

Pięć Filarów Islamu to pięć podstawowych obowiązków religijnych każdego muzułmanina:

- modlitwa codzienna, pięć razy w ciągu dnia,
- wyznanie wiary, iż Allah jest jedynym bogiem, zaś Mahomet jego prorokiem, jest ono powtarzane w czasie każdej modlitwy
- rozdawanie jałmużny,
- post podczas ramadanu,
- przynajmniej raz w życiu pielgrzymka do Mekki.

Muzułmanie wierzą, że przestrzeganie tych zasad przybliży ich do Allaha, a w związku z tym do zbawienia w nim.

Modlitwa jest w islamie symbolicznym wyrażeniem bezgranicznego poddania się woli Boga. Musi być ona odmawiana w określonych porach, bez względu na miejsce czy okoliczności.

Piątek jest dla muzułmanów dniem świętym, a tym samym, podobnie jak nasza niedziela, dniem wolnym od pracy. Według islamu w piątek Allah stworzył Adama, w piątek również wygnał go z raju. Dniem sądu ostatecznego również będzie piątek. W piątek, zgodnie z tradycją islamską - urodził się Mahomet- święty Prorok Islamu. Piątek jest tak wielkim i świętym dniem, że nawet ogień piekielny, który jest podsycany każdego dnia w południe, w piątek nie jest podsycany.

Ramadan

Tak jest nazywany dziewiąty miesiąc kalendarza muzułmańskiego. Ramadan wypada co rok o jedenaście dni wcześniej, gdyż o tyle właśnie rok księżycowy jest krótszy od słonecznego. W 2005 roku wypadł w nocy z 5 na 6 października po zachodzie słońca w Arabii Saudyjskiej, kiedy ukazał się nów księżyca.

Dla muzułmanina ramadan to najważniejszy okres w roku. Podczas ramadanu, od świtu do zmierzchu obowiązuje zakaz jedzenia, palenia, seksu i picia wszelkich płynów. Wszystko po to, żeby oczyścić umysł i zdyscyplinować ciało. Częściej modli się w meczecie, codziennie recytuje jeden fragment Koranu. Kiedy słońce zachodzi, post się kończy. Można wtedy jeść i pić do woli, a codzienna uroczysta kolacja to iftar.

Kiedy mija miesiąc, ramadan kończy się jednym z najważniejszych muzułmańskich świąt - Id al Fitr.

Dżihad

Bardzo często, kiedy mowa o islamie, słyszy się słowo dżihad w znaczeniu „święta wojna”. Dżihad ma jednak w języku arabskim dosłowne znaczenie: „dokładanie starań, podejmowanie wysiłków” i oznacza w islamie wysiłki i starania na „ścieżce Boga” w celu ustanowienia w świecie panowania dobra i sprawiedliwości, a wykorzenieniu zła i ucisku. Przez dżihad rozumie się również podejmowanie wszelkich działań na rzecz szerzenia islamu. W islamie nie było nigdy pojęcia „świętej” czy religijnej wojny, całe życie muzułmanów jest bowiem podporządkowane Bogu.

Mylne jest więc przekonanie, że należy łączyć pojęcie dżihadu z wojną i terroryzmem, bo tak naprawdę, dla wyznawców Islamu najważniejsza jest wewnętrzna walka z samym sobą i pokusami.

10.2 Kobieta w islamie

Według Koranu mężczyzna i kobieta są sobie równi. Niemniej jednak, mężczyzna odgrywa znacznie większą rolę w społeczeństwie. Obowiązkiem ojca, brata, a później męża jest zapewnienie kobiecie opieki, ale również czuwanie nad jej właściwym postępowaniem.

Z jednej strony daje to kobiecie poczucie bezpieczeństwa, z drugiej dzieje się to kosztem wolności i możliwości samodzielnego wyboru drogi życiowej.

Opieka obejmuje również odpowiedzialność finansową – kobieta nie ma obowiązku utrzymywać się sama czy też uczestniczyć finansowo w utrzymaniu rodziny. Mąż powinien zapewnić żonie nie gorszy status materialny niż ten, jakim cieszyła się w domu rodzicielskim. Nie powinien zabraniać żonie pracy zarobkowej, ale też nie powinien jej do niej przymuszać. Zarobione pieniądze są własnością kobiety i nie ma ona obowiązku włączać ich do domowego budżetu.

W islamie kobieta jest odpowiedzialna za rodzinę i za wychowanie dzieci (chłopcy dopiero po obrzezaniu przechodzą pod opiekę ojca) i powinna dbać o męża i dom. Mąż nie jest jednak zwolniony z prac domowych. Rola kobiety nie jest ograniczona tylko do spraw domowych; islam wysoko ceni wykształcenie i mądrość; dobra żona i matka to kobieta wykształcona i inteligentna. Dla mężczyzny bardzo duże znaczenie ma to, by żona darzyła go szacunkiem, na który jednak sam musi zasłużyć, traktując ją z równym szacunkiem. Islam dopuszcza kary cielesne w stosunku do żony, ale zaleca traktować je jako ostateczność.

W sytuacji i zachowaniu kobiet w świecie islamu można zauważyć pewne ogólne tendencje. Podnosi się poziom ich wykształcenia, jednak zauważa się powrót do religii i wzorowania na jej surowych zasadach. Kobiety coraz częściej same chcą nosić długie chusty, przysłaniać twarz. Młode muzułmanki są przekonane, że noszenie zasłony daje im wolność i podnosi ich godność. Wyrażają także coraz śmielej inne aspiracje religijne, bardziej zgłębiają religię, chcą w niej uczestniczyć na równi z mężczyznami. Z drugiej strony wśród muzułmanek rozwija się także feminizm. Po raz pierwszy ruch ten pojawił się w Egipcie w latach dwudziestych XX wieku, a nasilenie dyskursu feministycznego nastąpiło w krajach muzułmańskich w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku.

10.3 Ubiór

Umiar dotyczy obu płci zarówno w ubiorze, jak i zachowaniu. Żadna z reguł nie jest stosowana automatycznie, przykładowo w dużych miastach zasłona i hidżab (nakrycie głowy) bywają wyjątkiem.

Ortodoksyjni muzułmanie uważają przesadne odstawianie ciała kobiecego czy męskiego za niestosowne. Kobietom radzi się, aby unikały obcisłych i frywolnych strojów, nawet w pełni lata miały zasłonięte ramiona i ręce oraz nosiły długie spodnie i spódnice.

Nieprzestrzeganie zasad potrafi wywołać gniewną reakcję osób naprawdę urażonych i przyciągnąć zupełnie niepotrzebną uwagę innych. Zazwyczaj należy kierować się zasadami zdrowego rozsądku i słuchać porad miejscowych kobiet.

Warto pamiętać też o tym, że publiczne okazywanie uczuć, chociaż bardzo częste wśród osób tej samej płci, jest źle widziane u par mieszanych, nawet jeżeli są to małżeństwa.

10.4 Interesy w krajach islamu

Kraje muzułmańskie wydają się ściśle związane z handlem, nawet kulturowo. Ponieważ Prorok Mahomet był kupcem, w Koranie znajduje się dużo odwołań do handlu, zaś ludzie interesu cieszą się dużym szacunkiem.

Bogacenie się niesie za sobą obowiązek częściowej redystrybucji majątku – jednym z pięciu „filarów” islamu jest zakat, czyli jałmużna (około 2,5 proc. dochodów). Niechętnym okiem patrzy się na rzadkie przypadki tych, którzy osiągnąwszy powodzenie finansowe izolują się od otoczenia i nie pozwalają bliskim „uczestniczyć” w swoim sukcesie.

Poczucie wspólnoty jest u Arabów bardzo silne. Dlatego robienie interesów zależy przede wszystkim od dotarcia do ludzi powiązanych rodzinnie, plemiennie lub religijnie z władzą. Dobre kontakty, zwłaszcza w sferach władzy, to podstawa powodzenia w interesach.

Bardzo ważnym czynnikiem w kontaktach biznesowych są przyjacielskie i bardzo osobiste stosunki. Arabowie źle się czują w formalnych układach, stąd zawieranie przyjaźni z innymi ludźmi to droga do powodzenia w interesach. Warto mieć jak najwięcej znajomości w kręgach biznesowych.

Warto też zastanowić się nad znalezieniem pośrednika, co jest bardzo powszechne w społeczeństwie arabskim, jemu znacznie łatwiej nawiązać kontakt i wynegocjować to, czego właśnie oczekujemy. Obce firmy zatrudniają lokalnych pracowników, których zadanie polega na utrzymywaniu kontaktów z urzędnikami rządowymi. Tacy pracownicy dla obcokrajowca są wręcz niezastąpieni.

Podstawą w interesach na Bliskim Wschodzie jest zaufanie. Czasem lepiej zaufać współpracownikowi, postawić na lojalność, a da to efekty lepsze, niż szczegółowa kontrola. Rytm pracy oraz organizacja są inne niż w naszych firmach.

W krajach arabskich z negocjacji i perswazji zrobiono niemal sztukę. Rozmowy z Arabami są często długie i nie zawsze skupiają się na głównym temacie rozmowy. Stąd potrzeba targowania się, a raczej prezentowania kolejnych propozycji. Nikt się nie śpieszy i nie warto ponaglać arabskiego partnera. Określenie terminu na podjęcie decyzji najczęściej przynosi wręcz odwrotny skutek. Arabowie mają czas i bywa, że wracają do sprawy po kilku nawet miesiącach. Nie można się dać zwieść pochwałom i komplemencjom. Entuzjazm dla naszej propozycji nie oznacza akceptacji, podobnie jak chłodne przyjęcie, nie oznacza odrzucenia. Trzeba po prostu cierpliwie poczekać.

W rozmowach ważną rolę odgrywają emocje. Arabowie uważają, że wyraźne okazywanie uczuć, czyli mówienie np. podniesiony głosem czy żywa gestykulacja jest oznaką szczerości i zaangażowania.

10.5 Podstawowe zasady etykiety arabskiej

Należy siedzieć w przyzwoity sposób. Niedbałe pozy podczas rozmowy oznaczają brak szacunku dla rozmówcy.

Podczas rozmowy na stojąco nie należy opierać się o ścianę, czy trzymać rąk w kieszeniach.

Siedzenie w ten sposób, że druga osoba widzi podeszwę buta, uchodzi za zniewagę,

---

Nieuprzejmością jest nieuściśnięcie ręki podczas powitania albo pożegnania. Jeśli mężczyzna z Zachodu jest przedstawiany Arabce, to od niej zależy czy uściśną sobie dłonie, bo do niej należy zainicjowanie uścisku.

Na wielu spotkaniach obowiązuje oficjalny strój – mężczyzna w garniturze i krawacie, a kobieta w sukience, na wysokich obcasach i w biżuterii. Zbyt swobodny strój może zostać uznany za obrażę dla gospodarzy.

Ktoś, kto chce zapalić papierosa w grupie ludzi, musi poczęstować wszystkich.

Gdy kobiety wchodzą do pomieszczenia, mężczyźni wstają. Każdy wstaje, gdy na imprezę towarzyską wchodzi nowi goście i gdy wchodzi lub wychodzi osoba starsza, bądź wysoka rangą.

Mężczyźni przepuszczają kobiety w drzwiach i ustępują im miejsce, jeśli nie ma wolnych.

Na pożegnanie uprzejmy gospodarz odprowadza gości do bramy, do samochodu albo do windy.

Jeśli gościom podoba się jakiś drobiazg, Arab czasami nalega, aby przyjęli go w prezencie. Goście muszą więc zachować ostrożność wyrażając podziw dla kosztownych drobiazków.

W wielu krajach arabskich prezenty wręcza się i przyjmuje oburącz i nie otwiera w obecności ofiarodawcy.

W pewnych sytuacjach za niestosowne może uchodzić, gdy kobieta pali papierosa albo pije napój alkoholowy.

Jedząc z Arabami, zwłaszcza gdy potrawa podana jest w naczyniu, z którego wszyscy czerpią, nie należy posługiwać się lewą ręką (jest uważana za nieczystą).

W restauracji Arabowie prawie zawsze nalegają na płacenie rachunku, zwłaszcza gdy jest niewiele osób, bądź jest to spotkanie w interesach. Po wykonaniu konwencjonalnego gestu, że jednak sami płacimy, lepiej dać za wygraną, a następnie się zrewanżować.

Arabowie wiedzą bardzo dokładnie, co przystoi mężczyźnie oraz kobiecie. Nie aprobują długich włosów u mężczyzn, ani męskich ubrań u kobiet,

Arabowie unikają prowadzenia kłótni i sporów rodzinnych w obecności innych ludzi.

Nikogo nie wolno fotografować bez przyzwolenia.

Przyglądanie się drugiej osobie rzadko uważane jest przez Arabów za niegrzeczne lub naruszające cudzą prywatność.

Większość Arabów nie lubi dotyku ani obecności domowych zwierząt, zwłaszcza psów. Gdy gościmy Arabów, lepiej zwierzaki gdzieś schować.

Ponadto należy pamiętać, że w tradycji muzułmańskiej kontakty z kobietami spoza swojej rodziny są niewskazane, zwłaszcza dotyczy to rozmów sam na sam i może być to uznane za zniewagę, choć nie wszyscy przestrzegają tych zasad, a część kobiet w większych miastach dość swobodnie kontaktuje się z obcokrajowcami. Islam zakazuje jedzenia wieprzowiny – jest nieczysta rytualnie, a dla wielu też uznawana za obrzydliwą.

Starszym osobom i wysoko postawionym ludziom w hierarchii społecznej, zawsze należy się szacunek i uwaga, bez względu na status społeczny.

Źródła

- Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Abu Zabi
- „Mapa możliwości polskiego eksportu- kraje pozaunijne”, wydane przez Ministerstwo Gospodarki
- „Polak za granicą”, wydane przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych
- artykuły z Gazety Wyborczej i Biuletynu MSZ
- dane z portalu exporter.pl